

Klara-stem Marc Van den Hoof tussen droom en daad

Marc Van den Hoof (promotie 1970): luisteraars van Klara zullen hem kennen als de eminente jazzkenner met misschien wel de mooiste stem van Vlaanderen. Daarnaast is deze creatieve duizendpoot ook producer, recensent, dichter, jazzdocent, columnist, saxofonist, maar bovenal ook romanist. Op een vroege weekendmorgen blikte hij voor Romaneske terug en vooruit met een innemende bescheidenheid en een kop koffie.

U studeerde Romaanse van 1966 tot 1970. Hoe heeft u die woelige periode beleefd? Was het niet ironisch als romanist te ijveren voor 'Leuven Vlaams'?

“De lessen gingen in die tijd gewoon door, wij konden dus niet staken, hoewel dat niet altijd begrepen werd. Soms werden de lessen wel eens verstoord. Ik herinner me bijvoorbeeld dat de grote Joseph Hanse ooit eens de belagers buiten gespoten heeft met een brandblusser. Goosse, de schoonzoon van Grevisse, bad voor de éénheid van de christenen – hij bedoelde: Walen en Vlamingen. Destijds was het een gespannen situatie, maar ik heb er niet zoveel last van gehad. Ik was ook niet speciaal geëngageerd. Ik denk trouwens dat heden ten dage mei '68 ook wat overdreven wordt. Het was eigenlijk allemaal tamelijk ludiek met bijvoorbeeld volksbijeenkomsten in de Alma. De mensen met wie ik op kot zat in die tijd waren actiever, zoals bijvoorbeeld Roland Duchâtelet en Johan Depoortere. Ons kot was heel plezierig en vrijgevochten. Het was toen nog streng, zo mochten er geen meisjes binnen. Enfin, mijn hele studententijd was heel plezierig, ik kan me wel niet voorstellen dat er alleen Vlamingen zouden geweest zijn. In onze eerste jaren waren er nog veel Franstalige studenten in Leuven. We hadden ook veel zwarten in ons jaar, er was zelfs iemand bij die later minister van Communicatie in Rwanda geworden is.”

U heeft ook een paar jaar in Rwanda gewerkt. Hoe heeft u dat ervaren?

“Destijds kon je in plaats van je legerdienst kiezen om twee jaar ontwikkelingssamenwerking te gaan doen. Mijn vrouw en ik vonden dat toen nuttiger. Wij volgden daarom lessen bij het ABOS en legden een aantal examens af. Als je daarin slaagde, kon je in Afrika geplaatst worden. Wij kenden daar toevallig een zuster en die had een germanist en een romanist nodig om les te geven en zo zijn we in Rwanda in beland. We kwamen terecht in een mooie omgeving vlakbij het Kivumeer. In de periode dat we er waren, vond een staatsgreep plaats, omdat het vorige regime van Grégoire Kayibanda – het lijkt wel onvermijdelijk – corrupt geworden was. En er waren toen, zoals in de jaren negentig, grote spanningen tussen Hutu's en Tutsi's. Vanuit het leger met Habyarimana is er een reactie geweest en een staatsgreep. Dat is voor ons de aanleiding geweest om terug te keren. Daarna is het echter twintig jaar kalm gebleven tot in de jaren negentig. Zonder die staatsgreep waren we er allicht langer gebleven.”

U heeft daarna korte tijd in het onderwijs gewerkt?

“Toen ik terugkwam heb ik eerst les gegeven in het Sint-Janscollege in Meldert, een deelgemeente van Hoegaarden. In die tijd zochten ze nog romanisten, ze kwamen het zelfs aan huis vragen (lacht). Professor Jef Mertens – die overigens mijn leraar Frans was geweest op de middelbare school – had me daar aanbevolen en zo kwamen ze bij mij thuis aankloppen. Die school was een klein internaat van de Aalmoezeniers van Arbeid. Eén van de paters reisde heel het jaar door het hele land rond om slimme jongetjes te ronselen. Iemand als Paul D’Hoore heeft daar bijvoorbeeld ook gezeten. Nu, omdat het altijd mijn droom geweest was om journalist te worden, ben ik daar niet heel lang gebleven. Ik had altijd veel naar de radio geluisterd en was vooral veel bezig met jazzmuziek. Het is trouwens dankzij de jazz dat ik Romaanse gestudeerd heb. Toen ik een jaar of twaalf was, ontdekte ik de jazz. En bij toeval ontdekte ik na enige tijd dat er in Frankrijk een paar jazztijdschriften bestonden: *Jazz Hot* en *Jazz Magazine* bestonden en ik begon die geregeld te kopen. Het allereerste nummer dat ik nog ergens liggen heb, las ik van a tot z met een woordenboek ernaast. Via de jazz kwam ik ook met literatuur in contact, en dan werd professor Jef Mertens onze leraar – hij was nog volop aan zijn licentiaatsverhandeling bezig, over de grammaticale terminologie, als ik het me goed herinner – en zo zette ik gemakkelijk de stap naar Romaanse. De meeste mensen hadden allicht verwacht dat ik Germaanse ging doen, maar er waren toen te weinig romanisten en dus koos ik voor Romaanse. We waren in ons jaar met een vijftigtal studenten. Ik heb ook de lessen aggregatie gevolgd maar nooit de examens afgelegd. Die waren toen ook nog niet zo serieus als vandaag. Behalve de geschiedenis van de opvoedkunde, was er ook zoiets als toegepaste didactiek en daar leerde je bijvoorbeeld dat je je krijt moest breken en ogen op je rug moest hebben (lacht). Met Romaanse was je zeker van werk en ook de literatuur sprak me wel aan. De linguïstiek daarentegen interesseerde me veel minder, hoewel ik daarin geëvolueerd ben. Ik lees vandaag nog altijd die Franse jazztijdschriften. Ik lees ook nog auteurs als Henri Michaux en Francis Ponge – twee echt grote dichters, denk ik – maar er is ook veel Franse poëzie waarvan ik geen snars begrijp. Vroeger dacht ik van wel, maar hoe ouder ik word, hoe meer ik denk: ofwel ben ik een domoor ofwel staat daar niet echt iets.”

Na het onderwijs vond u uw definitieve roeping bij de radio?

“Ik ben bij de radio beland via de openbare examens van de toenmalige BRT, die toen nog geregeld georganiseerd werden. Ik deed mee aan de examens voor producer woord en voor producer lichte muziek en ik was wonder boven wonder geslaagd voor beide. Ik heb na die examens voor woord gekozen en ben begonnen met een stage bij Radio 1. Ik deed toen voornamelijk maatschappelijke programma’s. Eén van de twee programma’s waaraan ik toen begon mee te werken heette trouwens *Maatschappelijk*. Het andere was een consumentenmagazine: *Oogjes Open*. Consumentisme werd in die tijd nog als iets subversiefs en revolutionairs beschouwd. *Testaankoop* werd toen bijvoorbeeld beschouwd als heel links (lacht). Nu, na twee jaar kwam er een plaats vrij bij Omroep Brabant, waar ik uiteindelijk vijftien jaar zou blijven. Dat was een heel andere manier van werken dan Radio 1. Op een gewestelijke omroep kon je eigenlijk alles doen, zowel muziek als woord. Ik ben daar programma’s gaan maken met als populairste *De Grootte Magazijnen*. Recentelijk was Jongens & Wetenschap daar een beetje een herhaling van. We hadden een luisterpubliek van meer dan één miljoen mensen. Met *De Grootte Magazijnen* hebben we ook twee boeken uitgegeven, die bestsellers geworden zijn. Het concept van het programma was dat mensen vragen mochten stellen

over, zoals wij dat zegden, *het fijne* van de dingen, bijvoorbeeld 'Hoe komt het dat een boemerang terugkeert?'. Ons uitgangspunt was daarbij dat er altijd wel iemand moest te vinden zijn die over het één of ander echt alles wist. Iemand die ook aan *De Grootte Magazijnen* meewerkte, was Herwig Van Hove, die toen nog een beetje een gewone mens was (lacht). Hij was natuurlijk gespecialiseerd in bepaalde onderwerpen: alles wat met scheikunde te maken had, en dat was natuurlijk in belangrijke mate alles wat met eten en drinken te maken heeft. Maar Herwig heeft een zeer brede belangstelling en kan ontzettend goed vertellen. In het begin van Jongens & Wetenschap haalden ze nog vragen uit ons programma, tot het een beetje vlot begon te lopen. Later hebben we ook het programma *Het vliegend tapijt* gemaakt over taal. We hadden toen gesprekken met mensen die bezig waren met taal zoals copywriters en vertalers en we deden ook allerlei taalspelletjes. Elke uitzending van *Het vliegend tapijt* werd besloten met een aantal anekdotes over taal, elke medewerker bracht er eentje mee. Ik herinner me nog dat ik het eens over de Franse filosoof Alain had en over zijn ideeën over de lichamelijke van taal. Bijvoorbeeld dat als je je mond in de stand zet om een 'a' uit te spreken, je niet aan een 'e' kan denken. Naar het schijnt zaten de mensen in de file toen met hun mond open te proberen of dat inderdaad klopte. Toen ik bij de radio kwam, waren er nog niet zoveel romanisten actief als nu: Liesbeth Walckiers (promotie 1966) en Bavo Claes (promotie 1971), die een goede vriend van mij was, waren er al. Tegenwoordig werken er eigenlijk tamelijk veel romanisten op radio en televisie."

Een stemtimbre moet je meegekregen hebben van Moeder Natuur. Wanneer heeft u ontdekt dat u een mooie stem had?

"Tijdens mijn examen bij de BRT was er voor mij iemand die al jaren op de radio gewerkt had – dat wist ik toen niet – en ik dacht onmiddellijk '*Dat haal ik nooit*'. Je moest in die tijd een tekstje voorlezen en daar kreeg je nauwelijks voorbereidingstijd voor. Een mooie stem? Mijn kinderen moeten daar soms mee lachen. In één van die Engelse komische series is er een onderdeel waar een jazzpresentator de hele tijd mompelt en waar je alleen af en toe het woord 'jazz' kunt verstaan (The Fast Show, nvdv). Mijn kinderen amuseren zich kostelijk met dit na te doen alsof ik ook zo zou spreken. In Humo daarentegen schreef Evi Hanssen in de eindejaarslijstjes dat ze mijn programma de beste radio vond: 'die stem'. Tegenwoordig vraag ik me wel af of ik nog zou slagen voor de stemtest moest ik nu meedoen. Ik heb natuurlijk een karakteristiek geluid, maar het is niet echt zoals het zou moeten zijn. Ik denk niet dat ik op de juiste manier adem, tegenwoordig wordt daar veel belang aan gehecht. In mijn jazzprogramma schrijf ik geen teksten helemaal uit, ik noteer enkel de noodzakelijke gegevens, maar voor de rest probeer ik te vertellen, omdat ik denk dat de radio niet is om voor te lezen, tenzij je natuurlijk echt een programma hebt waarin wordt voorgelezen, en dat heeft dan ook zijn charme."

Zijn bepaalde stemtimbres gebonden aan een radiozender?

"Ik heb voor Radio 1, Radio 2 en Klara gewerkt en ik doe ook wel eens dingen voor Studio Brussel. Zo heb ik recent nog de stem van Sinterklaas gespeeld voor Wim Oosterlinck en Peter Van de Veire. Ook heb ik van de week nog met een wat verzopen stem de tekst ingesproken voor een reclamespotje voor een televisieprogramma. Eigenlijk denk ik dat je kunt bezig zijn met bepaalde onderwerpen, die gebonden zijn aan het profiel van de één of andere radiozender, maar dat de manier waarop je het aan de man brengt fundamenteel dezelfde moet kunnen blijven."

“Jazz was eigenlijk nooit mijn uitgangspunt, ik ben daar altijd toevallig in terecht gekomen. Eerst werkte ik bij maatschappelijke programma’s, nadien bij literaire programma’s. Die jazz kwam er altijd toevallig bij. Bij Omroep Brabant waren er bijvoorbeeld twintig minuten in de namiddag die ze niet wisten in te vullen. Ik heb toen voorgesteld om die in te vullen met jazz. Dat sloeg toen vrij goed aan, en zo werd dit overgeheveld naar een programma ’s avonds met wijlen Julien Put. Ik koos de muziek en de teksten, hij presenteerde. Dat eindigde toen Radio 2 hervormd werd tot één grote radio met de ont koppeling van de gewestelijke radio’s. Ik ben toen teruggekeerd naar de Reyerslaan, naar de overkoepelende cultuurredactie voor Radio 1 en Radio 3. Toen Juul Anthonissen – die een jazzmagazine presenteerde op Radio 3 – enige tijd later ziek werd, heb ik hem vervangen, aanvankelijk voor een paar maanden, maar hij is ten slotte niet meer teruggekomen. Via een aantal veranderingen in de programmatie heb ik nu alle dagen van maandag tot vrijdag een programma van elf uur tot middernacht – dat is een vooraf opgenomen programma dat in een computer zit en om elf uur automatisch start – en op zondagavond heb ik een programma van twee en een half uur, *Come Sunday* heet het, en dat doe ik in principe ‘live’.”

Vanwaar komt uw voorliefde voor jazz?

“Jazz, daar was toen ik het ontdekte iets *extra* aan verbonden in vergelijking met de amusementsmuziek van die tijd. Het had onmiskenbaar een meerwaarde, emotioneel, het was muziek die ergens over ging. Ik herinner me toen ik voor het eerst Louis Armstrong hoorde: het was een plaatje met een evocatie van een uitvaart in New Orleans aan de ene kant, en met *The sunny side of the street* aan de andere kant. Die muziek: daar was iets authentieks aan, ver voorbij de amusementsmuziek van die tijd. En naarmate ik er naar luisterde, ben ik er meer van gaan houden. Ik speelde zelf ook muziek in die tijd, saxofoon, ik heb bijvoorbeeld nog voor de Vlaamse Romanistenkring gespeeld (lacht). We hadden toentertijd een kwartet met o.a. schrijver-dichter Willy Roggeman.”

U bent zelf ook dichter?

“Ik heb vroeger gedichten geschreven, tegenwoordig nog één per jaar. Ik maak geen gedichten in een bepaalde thematiek en ik ben al helemaal geen oevrebouwer. Mijn laatste gedicht ging over de solmisatie, dat is het moment waarop de noten hun naam gekregen hebben van Guido D’Arezzo: ut re mi fa sol la si. Het waren de eerste lettergrepen van de beginwoorden van een Latijnse hymne, en dat zijn de namen geworden van de zeven noten van de toonladder. Het gedicht gaat over het feit dat muziek het onzegbare uitdrukt. Dankzij de muziek kan je iets denken zonder dat je aan iets denkt. Aan *niet-iets* denken. Tot mijn verbazing stonden er in de laatste editie van Komrij ook een paar van mijn gedichten, maar die zijn van lang geleden. Maar ik ben niet echt een dichter, hoewel er wel een paar boekjes zijn uitgegeven zoals bijvoorbeeld *De koning te rijk*.”

U bent zonder meer een creatieve duizendpoot: wat is de rode draad hierin?

“Ik zou het niet weten (lacht), het is allemaal tamelijk toevallig gekomen. Ik was bijvoorbeeld poëzierecensent op de radio en besprak elke week een nieuwe bundel. Toen Herman de Coninck vroeg of ik dat niet kon uitschrijven voor zijn Nieuw Wereld Tijdschrift, ben ik dat beginnen doen. Bij Radio Brabant schreef ik wel wat humoristische teksten. En daarom vroeg Paul Jacobs me eens mee te werken aan *De taalstrijd* met Guy Mortier en Marc Uytterhoeven. Later vroeg hij me ook om columns te schrijven voor *De toestand is hopeloos maar*

niet ernstig. Ah, ik denk dat ik daar nooit grote meningen in verkondigd heb. Nu schrijf ik soms nog een column voor Kurt Van Eeghem, en die lees ik dan live op zondagmiddag. Ik schrijf ook nog columns over jazzboeken voor een jazztijdschrift, *Jazzmozaïek*. Daarnaast is er natuurlijk nog de radio, ik heb zeven en een half uur programma per week, vijf uur daarvan moet ik vooraf opnemen, ik ben daar dus vrij veel mee bezig. Aan het Lemmensinstituut geef ik tot slot jazzgeschiedenis. Wat ik recent ook gedaan heb, is een collectie van twintig jazzcd's samenstellen voor De Morgen samen met een inleidende tekst.”

Waar droomt iemand als Marc Van den Hoof nog van?

“Ik zou graag goed saxofoon leren spelen, eventueel ook klarinet, ik heb er recent één gekocht, dat is een heel mooi instrument. En ik zou graag timing verwerven, want om goed te improviseren heb je timing nodig. De goede, de grote jazzspelers zijn meesters van de tijd! Ik mis dat door altijd alleen te spelen. Timing kun je verwerven door met een metronoom te spelen. Maar dat is heel saai en kost veel tijd. Ah, en misschien nog een paar goeie gedichten schrijven, dat zou ik ook nog wel willen.”

Dominique Soetaert

Marc Van den Hoof (promotie 1970): “Jazz, daar was, toen ik het ontdekte, iets *extra* aan verbonden in vergelijking met de amusementsmuziek van die tijd. Het had onmiskenbaar een meerwaarde, emotioneel, het was muziek die ergens over ging.”